

ВІДЛІК КУЛЬТУРНОЇ ПРАЦІ УЛ.К.

ГОЛОВНА ЧІТКА СИДІЯ.

УКРАЇНСЬКА МІСІЯ

B CYRACHI. M CHOCTI.

Краків-Львів

Податок до Вісника МК ч.5/43, з дня 1.V.43.

Наша сучасність визначається тим, що в цілому житті беззастанко заісновують великі пероміни, формуються усе нові цінності, творяться нові суспільні форми, кристалізується новий побут в житті народів. З українській дійсності зокрема за останні роки чергувалися різні шораз нові події, які викликали багато змін, часом до основних переломів у нашему національному житті на всіх відтинках. У головокружному темпі випадків, серед воєнної завірюхи навіть часом не помічаемо цього, тим більше, що на загал живемо "з дня на день". Однаке неменше сучасний стан складний як рідко, і вимагає від усіх, хто хоче втриматися на поверхні, максимальної напруги всіх життєвих сил та якнайінтенсивнішого творчого яблуду. Тому, маючи на увазі не тільки сьогоднішній день, але й дальшу мету, - необхідною конечністю являється з"ясувати собі чесно - чого від нас вимагає життєва дійсність. Труднощі щоденної практичної натури, хочби які великі, не сміють нас поглинути; нам не вільно розгубитися в дрібничках будня: мусимо жити сьогодні - для непотого завтра.

Для нас сучасне положення тим більш складне, що деякі навіть історичні випадки, які в короткому часі перекотилися через наше життя, відбилися відгомоном і в нашіх внутрішньо-національних відносинах. Життя всіх віток українського народу замкнене досі в своїх окремих кругах, в останніх роках сколихнулося і пішло новими пляхами. Досі розвивалося українське життя в різних середовищах своїм окремим порядком, всіди виростали відмінні національні варгости, а разом з тим більше або менше викривлялися різні посторонні впливи, які вибирали своє п"ячно на національчому організмі та зумовляли такий чи інший розвій подій. Люди росли й виховувалися у всіх різних атмосферах і аж в останніх літах людський елемент української нації різних теренів і середовищ подекуди зіткнувся а то й вимішався один з одним. У висліді, сьогоднішня наша внутрішня національна дійсність це стан деякого хаосу, що попереджає народину нового, це спліт усіх різко протилежних чинників, це схрещення різних течій. Тепер у першій мірі мусить пройти важливий процес внутрішньо-національного росту, у якому все небажане мусить зникнути, всі нерівності мусуть вирівнятися, а з власних самобутніх первнів мусить органічно вирости нове життя.

Нашим завданням під цю пору є, із повені різних явищ, що наростили цілими віками у різних осередках та етапах нашої історії, - виловити все здорове, суттєво українське, чисте свою народною природою, та із засновами, нав'язувчи до сильних несимволізованих традицій, - творити в новій загальній дійсності нові національні варгости, згідні з духом та потребами українського народу. Цей процес вимагає від кожного члена нації та від усіх національних установ великого, свідомого історичної ваги яблуду. Віднеситься це до всіх ділянок життя, де буде формуватися сучасний повним творчим виявом українства.

Зокрема у з"язку з тим, що продовж останніх літ зіткнулися на нашему ґрунті всякі течії, наше трудне завдання у тому, скинути від себе сугестію різних "мод", у себе самих визбутися відразливої тенденції натепити в рідний ґрунт квіти з іншого підсона. Ми мусимо з засновами потенцій творити свій стиль життя. І дизлячися під кутом цілої / всеукраїнської / ширини, а не зі свого найвужчого загумінка, треба про це пам'ятати тим більше, то у своєму живому організмі мусимо поверх двадцятилітні виливи болотевачему.

Не місце тут тише про ті речі госорити, заторкуємо їх тільки тому, що сучасний складний стан становить зіхідну точку для праці й творчості на будуче. Коли розчислювати на успіхи, то звесь час треба мати на увазі теперішнє положення і сучасну внутрішню українську структуру. Без сумніву, всякі явища українського життя

з різних досі середовищ вже тепер починають на собі позначати вважаний вплив і з часом різноманітні чинники, приєднуваючися до всеукраїнської природи і вимог, згартонізуються в одно. Комний з нас пережив у недовгому часі експлорацію на нашому ґрунті різних світотворчих суспільних течій від залишків демоліберального світу, через советську систему аж до сьогоднішнього моменту, - і тому ясно, що із загального хвосту мусить сформуватися щось нове, своєрідне. У всіх ділянках: ідеально-моральній, культурній, виховній, суспільній, економічній і т.п. мусять з часом викристалізуватися нові ясні поняття, мусять повстати нові форми життя. Іс цього треба нам підготовитися психічно і заправитися практично, бо кожний на свому місці стане співтворцем того грядучого, нового. В однаковій мірі відноситься це до всіх членів суспільності, отже теж і до жінок. Та, щоб знайти своє місце в телесінній дійсності та визначити собі свої ламтєві завдання, треба передусім всебічно перевірити існуючий стан та з нього вивести свій послітний шлях.

Коли йде про українське жіночтво, то передусім величим фактом є те, що під оглядом духовності, ментальності та громадянського і практично-життєвого вироблення загальний образ є не всім сднородний. Ще разівчи уміння є природним, а наскільки конечним явищем, - але в тому випадку їде бро деякі від'ємні моменти, що вимагають вирівняння.

Передусім слід замітити, що крім суспільно-активних жінок ще великий відсоток жіночтва стоїть остоною громадського життя. В тому числі є такі, що піддавляються суспільними сприяннями здалека для "доброго тону", або просто зі скобізму, а самі не беруть участі ні в чому. С тихом і такі, що взагалі не мають ніякого відношення до суспільних справ: не тільки не є ніде активні, але й взагалі не цікавляться нічим та не знають, що діється поза їх особистими відносинами, а своє життя в цілості укладають за egoїстичними мотивами. Крім цього широкі маси робітничого, ремісничого та селянського жіночтва замало усуспільнені з браку належного освідчення. На сучасну добу це якішо каригіднє і змушує нас докласти до всіх зусиль, щоб тому зарадити.

Дальшим доволі ясним фактам є деяка гозвінність між Генераціями щодо життєвого настаннення взагалі. По своїй природі це річ зрозуміла, яка існує все й всяди. Тільки якість і ступінь зрівничування не всіли однакові. У всіх народів такий стан є, але залежно від того, у яких умовах розвивається суспільне життя, виступає те зрівничування яркіше або слабше. Де життя народу пільгове нормальним, природним способом, там такі явища проходять майже незамітно, в кожному разі остають без більшого значення для ціlosti національних відносин. Натомість у народів, що живуть у тяжких складних обставинах, і переживають більші, часом трагічні потрясения зовнішнього і внутрішнього порядку, - внутрішньо-національні взаємини ускладнюються, набирають більше драматичної занраски, яркіше виступає зрівничування окремих внутрішньо-національних чинників, розгоряється внутрішній часом пухле гостре гра сил. Тим більше має це місце тоді, коли нема координуючого, всесвітньо-централізуючого з повнотою санкцій надрядного підмету. Тому в таких випадках у всіх народів виступає яркіше проблема: "батьки і діти". І в нас жона теж існує, хоч вона останніми часами внаслідок глибших історичних процесів притуплена, що у наших відносинах є якимсь пурпуром відрадним. Коли ж йде про вілтинок жіночтва, то те зрівничування існує тем. На загал не прибирає воно зовсім гострих форм, але все таки до деякої міри стоїть на переході повного згармонізування громадського життя і спинює видність суспільної праці.

Як зглядає те зрівничування? Точного розмежування не дастися перевести і слід замітити передусім, що цік грає тут не найважливішу роль, а часом той критерій є таки вовсім бессуб'єктивний.

Суттєве в тому явищі є те, в якому середовищі, в якій сфері впливав даний гурт людей виховувався. І самий чинник часу є лише настільки мірилом у тих справах, що даний період, а радше дух даної епохи /хоч часом і співзвуче/ формує гуші і світогляд людей та виховує певний очеркнений тип, який називаємо літиною такого то і такого часу. Але саме тут виступає часто плискість границь звуку, бо одні хоч і походженням належать до минулої доби, дуже скоро принародуються до сучасності і йдуть – з духом часу, – натомість другі, хоч літами належать до молодшого покоління, то вже без свою консервативну відсталу структуру, чи завдяки умовинам, в яких живуть, або середовищу, в якому виховувалися, – піддаються так сильно залишкам прогомоніліх ідей, що не зуміши відчути потреб хвилі, остають молодими пережитками. В сьогоднішній системі назнаменованій одним загальним п'ятном усікі суспільні анахронізми не мають звого зловні виявиться і часто остають невловимі, незидні, але їх вичувається саме в тому, що якесь одна категорія людей не зміє знайти себе в новій ситуації, згармонізуватися з новими, очевидно злорюсими суспільними силами сучасності і тому стоїть нежаче остронь. Або в другому випадку, не маючи власного життєвого змісту, можажно, безkritично включаються в існуючий стан і спозилють ролю манекінів без переконання. Ані одні, ані другі не можуть дати певного суспільного вкладу в національне життя, бо не йдуть з лого пульсуючим ритмом. Та проблема для нас актуальна настільки, що знутрі українського життя існує з потенцією ще до деякої міри конфлікт старого з новим. На цьому місці не будемо говорити про окремі світоглядові системи /нові і старі/, ані навіть про "жіночі ідеології", про які з конечності говорилося у нас уже аж надто багато. Іде тут радше про конкретний практичний вислід актуальних суспільних тенденцій в тій ділянці громадського життя.

На жаль треба ствердити в українській суспільності – деякий хаос і помішання почати на тому полі під впливом різних часом зовсім розвідних чинників. З одної сторони у деякій частині громадянства /злобільства таки в самих жінок/ почутиє ще дещо з духа фемінізму. З другого боку є протилежна крайність не зовсім самобутнього походження /зрештою основно не я"созана/, яка виказує тандемії однобічності незгідної з українською структурою, а з циркою української жінки зокрема /це переважно в чоловічих колах/.

Коли ж іде про саме суспільно-активне і скоплене в організовані римці нашого життя жіноцтво, то з одного боку є ті, що йдуть гармонійно з духом сучасності, без зантачу ідейної заскорузlosti, для яких т.зв. "жіноче питання" по своїй суті не існує, які чуствоють безпосередньо членами цілої спільноти без близких чи вужчих партікуляризмів, готові стати на кожну стійку, не їх поставити життя, де будуть могти найкраще сповнити свої завдання, де при мудрому суспільному поділі праці будуть найбільше потрібні. Не ті, що часто дістають назву "молодих", хоч часом не дуже то вже й молоденькі, а між ними і сивоголові. З другого боку є ще у нас жінки, на вихованні яких слідні ще останні відблески погасаючих ідей /там саме замітні ще часом залишими фемінізму, про що була мова вище/. Однак треба ствердити, що це вже, направду, останній відломін відумерлих клічів, це якщо, яке назагал не має вже познак деструктивізму і у всіх країнних кругах жіноцтва оздоровлення приходить органічно, з власних внутрішніх спонук, бо сама українська природа бере верх над усікими псевдо-універсалістичними, несвоїми тенденціями. Однак треба замикати очі на те, що таки бувають у жіноцтва деякі відрухи /нераз тільки тактичного порядку/, які стаєлять проблему в площині "ми жінки" – і зводять спрощу на дрібничкові, несуттєні рейки, навіть зі загрозою нерічевости. Ставляючи себе на окремі позиції жіночого патріотизму викликується вже з порога якесь "жіночу проблему", яка носить уже з зародку тенденцію суспільного конфлікту. Така постава основно шкідлива, бо криє

протисуспільний і груповий егоїзм, а з другого боку небажана й незручна тим більше, що спричиняє у суспільності крайну однобічну реакцію, яма починає сильно зважувати і спростиачати суспільну ролю жінки. В той спосіб посередньо самі **таки жінки** обмежують часом можливості своєї праці і марнують багато енергії, яка могла б бути більше продуктивно використана. В обличчі загальних потреб наявіть і рештки того рода патріархальних явищ повинні у нас занинути зовсім, а крім цього час уже наїві суспільності скінчити з досі утвер-тим вживанням **"старі"** - **"молоді"**, бо воно вже давно стало неякістю.

Вкінці останній і найвизначніший момент зрізничування це найбільш протилежна розбіжність духовності, виховання рівночасно в різних сферовидах і в різних системах. Іде тут про **бліф** советської дійсності на українстві вагалі, а на ментальність жіночтва зокрема. Живучи з дні на день у своїому найбумажному **Крузі**, забуваємо про це, але не менше на дальшу мету та спрага в сіній з начель-них проблем, які наше національне життя буде мусіти скоріше чи пізні-ше розв'язати, бо крім здорових елементів в замітні й негативні явища, яких не можна легко заслати. В першу чергу іде про духовно-моральне обличчя сучасної генерації: ціле поге покоління виховане на основах матеріалістичного, марксистського світогляду, має зовсім інші по-няття добра і зла, зовсім інший погляд на основні гарячості і цілі життя, зовсім інше уява на національного питання. Часто ідеалізм як філософічна система і як настарідання до життя - незаперечні цілковито, а тим самим у **переважаючих** випадках спростиачення духовності, позбавлення глибини внутрішнього змісту, зматеріалізування людини. Інтернаціоналістичне наставлення до проблем життя поодино-ких народів, подекуди політичне і духовно-культурне московільство, а тим самим затертя сутезих перонів національної чистоти. В **цілому** - відсталість від справ і потреб актуальник. Коли ж іде про жіночтво і його безпосередньо життєвий круг, то здається замітити **же** на перший погляд певні різниці у самій зовнішності. Та це не важне. Іде про головні питання життєвого наставлення вагалі та про унітря ролі жінки в суспільності.

Передусім цілком відмінне відношення до справ особистої мо-ралі інтимного життя. Зоологічне трактування міжпологих зважин, полові свободи, нез"язаність родиною, полігамія і в цілому загальна анархія відносин на тому життєвому відтинку, це для вихован-ців марксистсько-большевицького світу самозрозумілі явища, де нема зрозуміння для їх особистої і суспільної жідливості. Поняття "жіночої гідності" - якщо забулося, а прояві цілковитої розгнуш-даності це буденні випадки, що не зимигають скреної уваги. Ідей різноправності виглядає так, що жінці імпонує найбільше мужеське звання, цілковита свобода і нез"язаність ніжкими обсв"язками, - в тому бачить зона широкого життєвого росту. І в дійсності затирається під впливом такого виховання у великій мірі додатні примети жіночої природи. Є це лише штучне, створене панувальною системою. Очевидно бувають також і позитивні вияви. Задем'яно за-мітна більше життєздатність, зарадність, твердість, витримливість і передусім річезість. Нема розпоряджальної деструктивної дрібнич-кості, афектованості, рапідності і малючої искетерії. Але й нема незаступимої часом м"ягкості жіночих почувань, тонкості та удуховання, нема в родині потрібного тепла, несподіненими лимаються щоденні, жіночі заслання - нема жінки на своєму місці. І це саме найважніше. Жінці виховані у зиливах марксизму говорити про чистоту особистого життя, ущуковлену любов, тверду основу подружжя, світість родини і т.н. вигається найбільшим назадниц-твом, заскорувлістю, відсталістю від "поступу" а з кожним разі безцільним і безуспішним проголінництвом. І це найсуттєніше, бо на ідеологічному ґрунті - опері внутрішні розходження серед української суспільності; про них не вільно нам у своїому загумінку

забувати. Не означає воно, що зараз мусимо йти хрестоносним походом проти того, що незгідне з нашою ментальністю. Навпаки, може показатися, що не одно досі непорушне, досі нами визнане треба буде скорегувати з ім"я загального, - а в кожному разі треба мати тільки на увазі те, що обосторонньо потрібно буде багато доброї волі, зрозуміння і певного компромісу, коли йде про взаємне згармоніування усіх українських елементів. Бо передусім треба тихити, що ми, маючи на собі теж різні впливи, не все маємо право до загально національного проповідницького менторства, а з другого боку не залишаючи на довготривалі чужі впливи серед інтернаціональної дурійки, а передусім житівського і московського натиску, - теки в глибині збереглося щось з українством, а деякі елементи народної душі, які хоч часом і під складченою поверхністю, криють ще здорові потенції, з яких може відродитися питома народна вартість. Крім цього тверде життя все виковує у потенціонально здорової лідини деякі податні прикмети /річність, твердість, зарадність, працьовитість/, з яких учитися і нам. А найважніше те, щоб у наших внутрішніх взаєминах від критерій брати тільки найсуттєвіші моменти ектуальних потреб. Коли з"яже нас хоч тонка нитка національної спільноти, то всі інші моменти, хочби і які важні, - в тому випадку мусить бодай тимчасово відійти на дальній план, тим більше, що всяке передчасне проповідництво паде на зовсім непідготований ґрунт і копає ще більшу прірву. Тепер найважніше остате те, щоб збереглося українство, а все інше прийде з часом і напевно відносно всіх справ /етично-моральних, світоглядово-ідеологічних, культурно-виховних, суспільно-економічних/ знайдемо спільну мову і тоді українська душа наповниться викристалізованим чистим українським змістом. Але само воно не зробиться і тому вже тепер треба в тому напрямі діяти. Передусім подивитися критично на себе самих, видобути у себе найкращі життєві сили і старатися під кутом здорового українства уміло, тактовно, не нагально, не фразами, а фактичними вартостями і силою чистої духожності та національного ідеалізму виперти чужі большевицькі впливи, злікувати зматеріаловане та зінтернаціоналізоване життя. В тому мусить співідіяти і жіноцтво. Нерівності пересічного українського типу, психіка, мораль та ментальність усього жіноцтва, мусить з часом усталитися, бо від того залежить здоров"я української родини, а даліше цілого народу.

В загальному представлений стан мусить бути вихідною точкою для назначення завдань сучасному поколінню, а на Гіпнотідному відтинку і жіноцтву, яке разом з іншими членами суспільності є відповідальне за долю української нації в теперішньому і на майбутнє.

Щоб визначити собі свої завдання, треба перш усього з"ясувати головну ціль, яку хочеться здійснити, а даліші і з неї виснувати конкретні біжучі потреби, на які треба кожноточно відповісти.

Для нас головною ціллю життя і діяння мусить бути добро українського народу, його ріст, розвиток і всебічне уваження, а вихідним заłożенням - сучасна дійсність. Тоді є найкраща запорука, що підемо з бігом часу, охоронимося перед усікими вкідливими інжитітівськими впливами. Шляхом здійснення завдань є найсумлінніша праця на всіх місцях, де нас життя поставить. А щоб тим вимогам відповісти, треба передусім самим уявляти собою якнайкращу всесторонню вартість. Це саме: виховання і відповідна підготовка себе самих є первім завданням жіноцтва під сучасну пору, тим більше, що жінки відповідають не тільки за себе, але і у великій мірі за фізичну, моральну та матеріальну силу цілого потомства народу.

Які ж вартості має виронувати в собі українська жінка?

Передусім, яке б не було наше положення та якими шляхами не ішло б наше життя - основна річ: зберігати і плекати українство - і то не тільки вонкішньо, але до найдальших глибин нашої духовості

і цілого змісту та стилю нашого буття у всіх його виявах. І тому в основу цього мусить лягти українське по духу виховання. У висліді довгих історичних процесів, на перехресті різних впливів мусить усе несплямлено виходити український дух. Це є покажчик нашої живучості і певна запорука нашого існування в майбутньому. Свою людську силу мусимо черпати із з незнищчих живучих сил нації, а її змістом мусить бути налихане ціле наше життя. Найосновніше зрозуміння і відчуття розумового процесу та стану і потреб нації, в дальшє прасильне почуття ав"язності одиниці зі спільнотою мусить лягти в основу виховання української особовости. Суть національного виховання в тому, що людина відчує і зрозуміє вій органічний ав"язок з народом, збагче силу, зміст і значення народних почуттів; новітньо вихована людина мусить вийти поза круг т.зв. національної свідомості, мусить не тільки інстинктивно відчувати свою ав"язаність з усім, що українське, але мусить теж точно здавати собі справу з тою, що охоплює собою повна, тверда національна свідомість. А саме йде про те, що треба відчувати абсолютну нарадність національної спільноти і її потреб над усіми іншими другорядними життєвими чинниками. Із земських дібр рідний народ стоїть понад усім і включає в собі все інше. Практично виникається це в той спосіб, що найсильніше відчуваємо його духовий натиск на свою особовість, чуємо нерозривний ав"язок із найдавнішим минулім, відчуваємо майже мистичну силу народу, відчуваємо нерозривну ав"язь і добровільно обов'язуючу солідарність з усіми іншими членами спільноти, почуваємо незідхильний, внутрішній наказ служити нації цілим своїм життям, усіми вчинками, навіть і найдрібнішими, чуємо відвічальність за майбутнє перед історією. І в тому суть національного виховання. Ключі про найвищий інтерес народу, про службу батьківщині і т.п., несъогоднішні. Важне тут тільки те, на скільки направду почування відданості народній справі скоплює нас всеціло, без решти і наскільки направду в практиці все, що робимо, робимо зі свідомістю, яке значення має воно для спільноти і наскільки загальне добро є мірілом та коректором нашого поступування. Усе, чим живемо з дня на день, має дуже проблематичну вартість, усе зміняється, проходить. Речі, до яких найбільше прив'язуємося, кінчаться, проминають, пропадають часом безвоворотно і не маємо сили здергати невмолимого колеса людської долі. Тратимо найбільші особисті цінності, своїх найближчих, самі відходимо, - а світ і життя лишаються далі таким самим у своїм вимірюванні людських спільнот до життя вияву і росту. І цей гін спільноти такий непереможний, що йому віддаємо все: свою працю, свої сили і своє життя. Так є сьогодні, так було вчора і так було багато віків перед нами і тому відчуваємо, що ми і наші предки з-перед соток літ це ті самі люди, це все члени національної спільноти, в якій і для якої мили вони, - в якій і для якої живемо і ми. Із цієї свідомості черпаємо силу життя, відчуваємо земську незнищимість національних вартоостей, у ній знаходимо свій найповніший зміст, що стоїть понад турботами будня, що і в найтяжчих хвилях остане непорушним, побідним. Із органічного ав"язку в нашим національним минулім переходить нам у кісті і в кров українська духовість, що виражається наверх у стилі нашого національного буття, надає йому своєрідні прикмети українського побуту, поєднується у національній культурі, в народній творчості. Ми виховані на національних зразках, на рідних традиціях, поглощаємо в себе усі надбання і через те органічно стаємо перебігниками минулого, щоб через сучасність стати творцями майбутнього. Вживаччися в усі вияви українського духа, у наш цілий історичний процес, виловлюємо в найсуттєвіших моментах національний зміст, пізнаємо цілий історичний кліх спільноти, в своїй свідомості виковуємо підтий національний тип, що із традиції має стати взором для майбутнього, самі набираємо своєрідної духовості та дходимо до ав"исування актуальних потреб народу. І з цьому першорядне значення

національного виховання. Точніше розглянення цих справ, це проблематика виховання у ширших розмірах. Для нас на цьому місці з зв"язку із заторкненою темою ці питання мають значення стільки, що є вони основною підставою виховання взагалі, а крім цього на тлі цілості національного життя важне для нас зокрема накреслити тип української жінки.

Той тип органічно виростає із національних традицій, із суттєвих прикмет національної природи, та з вимог коїнечасного історичного стану українського народу. Засадничо це питання, яке як вирізок із дослідів над расою, психологією та історією української нації, вимагає наукового підходу, і поверховно його розв"язати не можна. Тому теж нема мови про основне вичерпання проблеми на цьому місці. Іде тільки про накреслення головних моментів, про сконцентровані загальні ударюючі прикмети пересічного типу, що творить не тільки героїку життя, але й сірі будні національного буття.

На початку треба ствердити, що коли повторюємо, що українська жінка мусить бути заразом дружиною, матір"ю, господиною і громадянкою, то це не фрази, бо у своїх наїздоровіших виявах такий стан найбільше відповідає нашій природі, а дальнє потребам нашого твердого життя. Доволі велика всеобщість і гармонійна синтеза /очевидно у зідновідному відношенні до загальних відносин/ - це не припадкове явище українського типу у дальшому і більшому минулому і в нашій сучасності, що часом тим яркіше виступають через порівняння і зіставлення з меншими типовими явищами. Високовартісна мораль української жінки; її збереження особистої людської гідності, тоді коли в цілому світі жінка була неволена і трактована як беззасновільний предмет; мужність, хоробрість та відаага у зустрічі з небезпеками бурхливої степової країни; поставлення на належній висоті родини і авторитет та значення жінки в ній; навіть у давнину близьке відношення до супільних справ і масова активна участь у новітніх суспільно-політичних рухах; визначна культурно-творча діяльність - ось кілька загальних інчерків, що ставлять у відповідному свіtlі тип українки. Певна синтеза індивідуально особистих прикмет - це й тепер не рідкісна і часто типове явище: жінка з мужнім сильним духом та життєвим гартом а разом з м"якістю почувань, з запалом гарячого серця та чаром жіночої душі; жінка горда своєю людською і жіночою гідністю, без фальшивої пози; при всій життєрадісності серіозна та з мудрим поглядом на світ і життя; при ідеалістичному наставленні практична в щоденних турботах; жінка, що безпретенціонально сповняє свої щоденні обов"язки, але в них не замикається, тільки живе ширшими заінтересуваннями духовно-культурних чи актуально-громадянських справ, - це товаришка чоловіка, з яким рука в руку пробивається крізь життя. Очевидно такий стан не без винятків, але пересічно це питоме нам явище і в кожному випадку цей загально притягаючий зразок мусить бути обов"язуючим. Збереження в головних рисах чистоти нашої національної природи в типі української людини взагалі, а в даному випадку - української жінки зокрема - це перші завдання жіночтва під сучасну пору, коли живемо на перехресті різних впливів. Тому на широкій базі національного виховання наш перший обов"язок: формування себе сім'їх.

Які ж вартості мусить розвинути українська жінка, щоб відповісти вимогам плекання своєї повновартності особовости.

На початку слід собі усвідомити, що двигуном життя мусить бути невгласаюче горіння здорових психоволевих емоцій, неембріуний інстинкт життєвої агресії, найгостріше напіння динамічної енергії, що є однозначно в вічним гоном до життя; потрібна чистота і сила творчих почувань. На цьому спирається життезадатність одиниць і живучість цілих народів, тому найбільше небезпечно і каригідне в людських відносинах і поступованию є все те, що послаблює життєвість і підриває силу існування та росту. У висказі Мусоліні: /очевидно

не примітивно інтерпретованому: "Ми проти вигідного життя" - глибокий сенс цілої проблеми. Передусім в ідеї і в щоденній практиці плеєти прикмети позної, всесторонньої живучості, розвивати всебічну життєтворчу силу, кожначесно давати невгавний вплив життєвого активізму - оци вихідна живлова підстава здорової лісської особовості, оце конечне життєве наставлення, до якого зокрема мусить бути змагати по своїй природі трохи пасивне жіноцтво. Відповідником того чинника, оформленням психоволової стихії мусить бути вироблення, бодай в головних рисах, світогляду, бо щоб володіти собою і свідомо керувати своїм життям - треба знати в ім'я чого живемо, які гарності визнаємо за найвищі, що є мірилом усікого добра і зла, в чому сміст нашого буття. В іншому випадку не маємо основ до віри в якусь ідею, живемо пусткою, животімо з дня на день, коротаючи свої дні без цілі і сміstu. Тому кожна людина наскільки на найнижчому рівні освіти і на найвищому щаблі суспільної драбини для збереження своєї людської особовості і своєго наїрочального обличчя мусить мати хочби й примітивно але суттєво окреслений світогляд, з ним гармонійно сплетений образ якоїсь ідеї.

Та це не зистачає, бо можна вірити і в найкращі ідеї та визнавати найкращу мораль, і не бути їм вірним і не мати сили на практиці реалізувати теорію. До цього потрібна сила характеру і сила волі. щоб бути вірним визнавцем своїх ідейних і моральних засад, треба бути непохитним, послідовним і витривлим у своєму поступованні. Треба в кожнім випадку поступати чесно незмінно-згідно з переконанням, не відхиляючися від головної лінії ізза побічних мотивів. Треба мати відверту голову визнати свої переконання, обстоюти їх серед бурі, мати відвагу призватися і до власної слабості, а передусім мати силу побороти слабість. Це є характер і сила волі - дальші конечні прикмети повної людини, без яких немає поєднаного життя.

Вкінці для цілості людських гарностей потрібна і школа інтелекту та знання. Найгарячіша піра, світогляд та ідея скріплюються в своїй непохитності тоді, коли базуються не на самому чистому почуванні, а на познайомості, коли збудовані при допомозі критичної функції розуму, коли обґрунтовані засадничим теоретичним з'ясуванням, коли становлять логічно оформлену систему. Для пізнання і зрозуміння світа і життя, для віднайдення самого себе в ньому, потрібне знання, для керування собою, володіння своєю волею - потрібний автокритицизм, потрібна інтелігенція. І тільки в усіх тихи прикметами людської особовості-чоловіків в народу паном созірання і тільки тоді може сам творити позновартнє життя. У великій мірі з окремим натиском такі зими треба ставити до жіноцтва, бо саме жінки в першій мірі те життя творять і формують, плеєють нові покоління, у них вдійснюють свій найглибший сміст, у них вирощують щораз нові гарності. Жінки передають потомству свої звріжені і набуті прикмети шляхом дідичення і, як найближчі виховниці, шляхом впливу безпосереднього зіткнення. Тому напр. такі прикмети, як розвинене знання в для жінки дуже важні, бо коли вона наскільки в житті з нього практично не користає, то все саме збагачення її особовості як виховниці має дуже велике значення, бо виховний вплив передається у великий мірі самим існуванням певних гарностей, їх самочинною сугестією. Більше довір'я, приязня і пошани будить мати, що сама вміє дитині відповісти на якесь "наукове" питання, а не відсилає за вясненням до батька. Цей момент підкреслено на тому місці не тому, щоб знання було більшою гарністю від попередніх прикмет, а просто тому, що у звідношенні до жіноцтва його не доцінюється, зокрема в останніх часах, коли односторонність ідеї дрібного практицизму починає звагалі брати верх у нашему житті.

Для здійснення якнайповнішого самовиховання в тій ідейно-духовій площині треба пляшово гляти у тім напрямі. Жінки мусуть працювати над собою організаційно й індивідуально. Шляхом гутрок,

рефератів і пізнання всікої доступної літератури мусимо збагачувати свій внутрішній зміст. Зокрема для спітогляду ідейного оформлення мусимо черпати передусім з криниці наших національних скарбів. Сформування спітогляду, моралі, характеру, волі і інтелекту має бути однозначне з національним вихованням, має бути формуванням української людини. Тому своє виховання мусимо оперти в першій мірі на ґрунті українознавства. Пізнання минулого, своїх традицій, цілого розвоювого шляху народу, основне пережиття цілої історичної долі, усіх піднесень і упадків, пізнання творів українського духа – позволить нам виловити і утвердитися у всіх особливостях нашої природи, на ній збудувати своєрідну будівлю твердого спітогляду і моралі, винести своєрідний тип українця та розвинути власний стиль життя. У пізнанні своєго рідного у минулому знаходимо точки до регенерації, відродження і обнови, в ньому черпаємо віру в себе – силу та золю до життя. З минулого доходимо до зрозуміння сучасності і через її пізнання до визнання шляхів у майбутнє. Тому рідні джерела: історія, землевживання і література мусять бути першим і найважнішим засобом у національному вихованні. /Це не значить, що для збагачення досвіду і порівняння не можна послугуватися чужими прикладами/. Крім цього коли йде про більше конкретно-практичну сторінку самовиховання у всій ширині, то слід черпати із цілого життєвого досвідів, із яких будня, із актуальних подій та з тому зсьому віднаходити свое місце і свою поставу. Тоді наше духовно-спітоглядове і моральне виховання не буде тільки теоретичним, абстрактним, а напаки знайде своє пристосування до життя і його потреб.

Та щоб не скінчити тільки на словах і кличах, для сповнення своїх завдань потрібно не тільки духовно-виховного вироблення, але також в однаковій мірі практичної сили та підготованості, до "віра без діл мертві".

На першім місці насувається тут проблема розвою фізичних сил, справа тіловиховання. В нашему столітті кліч фізичної культури дуже голосний – а навіть модний, але на практиці у нас відносно небагато робиться для піднесення тіловиховання в наишвидших масах, а все найбільше та справа недомагає серед жіноцтва. А для жінок фізична тугість, справність і зідлорність має чи не найбільше значення. Бо передусім при більшій психічній і нервовій вразливості жіночої структури фізична сила і здоров'я улегтують повне володіння собою і поборювання труднощів щоденного порядку. Тим більше воно є майже конечне тоді, коли жінка мусить погодити більше функцій заразом. А для завдання материнства фізична сила має першорядне значення, як для самої жінки, так і, передусім, для потомства, бо мати передає порядком дідичення також і свою природу: сильну або слабу, і від того залежить здоров'я і життезадатність всіх грядучих поколінь. Тому за цей відтинок жіноцтво мусить бути у великій мірі відвічальнє і мусить у своїй організації праці відлати відповідне місце тій ділянці. Найнайживіша пропаганда тіловиховання в широких народних масах, зокрема серед молоді, організування серед жіноцтва /зокрема молодшого/ руханки, спорту та всіх тіловиховних імпрез, ультузування викладів, показів та курсів з діяльної загальної, життєвої та жіночої гігієни – ось широке поле діяння организованого жіноцтва, яке обов'язково в програмі мусить перейти в дійсність. Ці справи у нас тому так дуже кульгають, що загально нема для них належного зрозуміння і вкінці жіноцтво мусить під тим оглядом виявити свою активність, бо з нагальним розвитком культури і цивілізації фізичне здоров'я раси стає щораз більше загрожене. Тому всякий дегенерації муситься запобігати сіломи, плиновим діянням для посилення народного здоров'я і життезадатності.

Разом з цим жіноцтво в першій мірі відвічальнє за природний приріст населення. По самій своїй природі українська раса під тим оглядом має дуже багато живучості, але на жаль від "ємні впливи адеморалізованих кругів роблять своє серед наших міських та й селянських мас. В час протиставитись лихові, відповідними доказами усвідомляти

широке громадиство про загрозу цілій нації, з приходу того вказувати жіночству на їх обов'язки щодо Нового національного приrostу — оце чергове завдання жіночих організованіх гуртів. З того погляду материнські обов'язки жінки все стоять у центрі основних жіночих завдань. Та вони небирають свого вновні додатного значення тільки тоді, коли сповняється їх свідомо і підготовано. А під цим поглядом є у нас великі занедбання. Навіше дівчані взагалі не вільно було думати про її майбутнє подружче життя; самі події ставили її перед фактами доконані і тоді вона радила собі, як могла і зміла, а ще нераз відбивалось дуже від'ємно, що й катастрофально на самому подружжі і плеканні та вихованні дітей. Теперішня тверда доба вимагає від всіх, щоб іти свідомо і підготовано в житті.

Тому жіночтво мусить бути засталегідь підготоване до всіх своїх суспільних завдань. Очевидно, у відногенні до молоді треба дуже тактовного підходу /це справа методичного порядку/ і слід вистерігатися однобічності, але вже й молода дівчина не повинна бути виховувана так, щоб замикати очі на своє майбутнє життя. Вона повинна знати засталегідь, що ждуть її обов'язки дружини, матері і господині і повинна сама чутися відвічальною за те, щоб в майбутньому на свої новий шлях ступити певно. Тому молода жінка, коли починає жити самостійним життям, повинна бути бодай частинно ознайомлена з усім, з чим їй доведеться стрінутися, а крім цього дальнє працювати над собою в тому напрямі. Своїх родинних обов'язків повинна підійматися добровільно і впovні свідомо, тому не чужі повинні бути її проблеми подружнього життя, а зокрема материнства, з морального і медичного боку. Це може мати необчислени наслідки /від'ємні або додатні/ для цілого прийдешнього життя жінки і її родини. Дальше, в міру потреби жінка повинна бути наперед ознайомлена з умінням плекання немовлят і ховання дітей, а не тільки здаватися на самий материнський інстинкт і поради усіх тіток та сусідок і щойно на діях випробовувати свій дилетантизм. Але й при найкращій теоретичній підготовці повна справність прийде аж з практикою. В усікому разі йде тільки про те, щоб до плекання нового покоління забиратися фахово, оминути часом каригідних помилок і не занедбати ніодної можливості, щоб побіч лідично переданих даних відподнім ховом виплекти якнайадоровішу расу, як найбільше життєздатних людей. Легкотраження тих справ, або аргумент, мовляв "наші бабці так не робили", або "на селі того всього не роблять" і т.п. — сайдить, щонайменше про велику відсталість, поверховність і примітивізм, бо передусім не знаємо, як виглядало б сучасне покоління, коли б "наші бабці" були більше раціонально і пляново плекали дітей, а зрештою не забуваймо, що чим дальше в минулі, тим більше життя було зближене до природного порядку, тим менше було перецилізоване, більше приспособлене до органічних потреб людської природи, менше замеханізоване, не так за"язане здобутками техніки, менше виснажуєче, менше нервозої напруги, менше спалювання і зуживання людських природних сил і тим менше була потреба раціональної протидії. Те саме відноситься у великій мірі до села ще і тепер. Село живе в природно здорсіших умовинах, в повільнішому темпі, зі слабшою інтенсивністю, більше безпосередньо з природою. І тому не зважаючи на жахливі часом гігієнічні умовини, невідповідне відживлення або й недоживлення, — добре початря, сонце, взагалі більше природний спосіб життя, хоч частинно вирівнюють браки. А вже сама природа переводить селекцію, лишаючи при житті тільки сильніших. Зрештою новим нарибок села лишає дуже багато до побажання; багато сил марнується і пропадає дарвіно та не використовується всіх можливостей нашої багато зивісаної расової породи. У нас багато надробляється природною витривалістю, відпорністю та видержливістю, але в загальному стечі здоров'я в народу дуже нездоволяючий: хворих, слабосилих, недоживлених, неревово перевразливлених, нераціонально плеканих в часі росту і дозрівання, і взагалі людей, яким "шось бракує" — у нас аж надто багато, бо в дуже тиждініх умовинах цово-

диться часом жити нашим дітям і молоді: в холоді, в голоді, тісноті, над сили і вік виснажуючій праці — а це все лишає свій слід. Зокрема сільська молодь, що хоче досути знання і зйтти в ширший світ, мусить великим зусиллям виборювати собі право до життя; мусить тяжко боротися зі зліднями, обходиться навіть без найконечнітого, цілими кілометрами міряти шляхи до міста, крім науки прецювати заробково — а це виснажує молоду силу. Серед націй, що живуть у нормальніх, кращих умовинах, таке зусилля було б часом не до подумання і можемо бути горді, що стільки в нашому народі твердості та гарту, але на довшу мету воно нікакі фізичні запаси сил і тому треба за всяку ціну їх рятувати. Тому у наших тяжких умовинах до збереження народного здоров'я та росту здорових, фізично познавартіх поколінь причиняється вже відповідне вміле пленяння немовлят і дітей.

Дальше насувається проблема виховання дітей і молоді. Вона сама по собі важна все й всюди, але великої важливості набирає зокрема у час всіх переломів, потрясень, переоцінки цінностей, революції суспільних явищ, зудеру різних ідейних течій — загалом в ситуаціях подібних до сучасної. Українська молодь в останніх роках наставлена на різні впливи, живе в психозі загальної суматохи не без певних ударів і загальної нервозності, — а те все по-своєму жарбує молоду душу. Тому зокрема у всіх неустабілізованих відносинах немінну роль грає виховний вплив родини, а передусім матері. Тільки тут та мати мусить стояти на висоті своїх завдань. Вона в першій мірі не сміє бути відсталою, мусить жити повним життям сучасної дії, мусить розуміти епоху, знати своє власне місце в ній, іти з духом часу, розуміти молоді ійти з нею. Тоді у великій мірі жінка може запобігти, чи бодай злагодити конфлікт "батьків і дітей" та причинитися до згармонізування старого з новим. Крім цього незалежно від загальних суспільних явищ із проблем жінка мусить вміти зasadничо індивідуально-виховно підійти до дитини, мусить знати її психіку і знати способи та засоби формування дитячої душі.

Дуже багато родинних трагедій, болячих конфліктів, звижнення молодого нарибку має своє джерело в каригідній нерозумні тих справ у батьків. Коли ті справи легковажиться, то тільки тому, що немає почуття відвічальності за виховання перед новими поколіннями і нацією, або тому, що немає належного обгнайсмлення з тим, яка складна дитяча психіка, які небезпечні розвоєві процеси і які далекийдучі наслідки може мати кожна найменша дрібничка, що має якийнебудь вплив на переживання дитини. Нід загрозою спричинення тяжких родинних трагедій та суспільного лиха, виховання не вільно троєтутати по-дилетантськи і тому мати-виховниця мусить обов'язково завдалегідь і під тим оглядом до свого завдання підготовитися та бодай у найголовніших зарисах зазнайомитися з проблемами психології та педагогіки. За належне зрозуміння і по tractування тих справ у загалу жіночтва паде відвічальність на жіночі організації, які мусять на себе зняти обов'язок переведення вілловідного виноку.

Не малої важливості є також справа господарства. Силою практичних життєвих умовин можна жінкастигнеться з якимось домашнім господарством, хочби і в найпримітивній формі. Серед старшого жіночтва зрозуміння для цього є, хоч фаховости може чесом і злимо. Натомість серед молодшого жіночтва є засмітне недоцінення і легкомінення господарських справ, а практична підготовка часто має погані якості. І цей стан мусить бути змінений. Помінки особисте значення того рода браків, які в деяких випадках спричиняють нужне прикрай наслідки /непорадність, почуття приниження, недостачі а то й нужда/ — відповідний підхід до справ домашнього господарства має суспільне значення. Перецусім уміння, справність і організація праці та цілою модернізованою вимовою є збереження у всіх суспільних клітинах вілловідного порядку та поділ завдань і економії сил. Зокрема жінка не є толі змушена замкнутися тільки в кружі

домашньої роботи, а має великі можливості розгорнення своєї активності в інших напрямках: краще пограти про плекання та виховання літей, основніше працювати над собою, увійти в ширший круг суспільних справ. Як найраціональнішим і як найкориснішим використанням всіх економічних можливостей запевняє найкращий профіток родині, а тим самим причинюється до її здорово"я. Вкінці суспільно свідоме підкоче зустріття господарських дібр уможливлює співдіяння з загально суспільними господарськими організаціями, помагає здійснити загально-господарські плани, посебільш розвиткові рідного промислу та сільського господарства і торговлі, причиняється до загального добробуту і господарської самовистарчельності. До цього треба і теоретичного зrozуміння, а передусім практичної змістості ведення різних ділянок домашнього господарства, тому необхідна в тому напрямі фахова підготовка жіноцтва.

Збираючи досі сказане про потребу підготовки до господарських і родинних завдань слід підкреслити, що найкраще дастися те все перевести через організовані форми жіноцтва. Жіночі Секції мусуть улаштовувати для своїх членів і для ширшого загалу виклади, гутірки та курси з діяльності плекання немовлят і дітей, з діяльності психології і педагогіки та з різних галузей домашнього господарства. Жінки мусать подбати про те, щоб старша жіноча молодь наставилася психічно позитивно і підготовилася практично до своїх майбутніх завдань; батьки повинні відповідно виховувати дівчат, а загал жіноцтва крім використання організованих можливостей повинен тем індивідуально працювати над собою у тім зінченні.

Щодо практичних жіночих завдань, то слід мати на увазі одну річ: вистерігатися непотрібної односторонності. Це торкється це людів такої конструкції, яким важко жити інтенсивно і всесторонньо. Нехай вони тоді будуть бодай в якомусь одному напрямі корисні. Коли, напр., жінка має тільки господарські здібності, а поза тим тільки їй зосередитися на чомусь іншому, то нехай буде доброю господинею, нехай ужие всіх засобів удосконалення себе в тому напрямі, тоді її етична та суспільно-практична вартість буде рівнорядна з іншими. Всяке позерство, яким хотілося б прикривати браки було б шкідливим і негідним забріханням. Та єде про таку односторонність, які непотрібно роздрібніж жінку в дрібничках будня, через що вони тратить глибший зміс життя і не розвиває та не зужитковує бодай частинно інших здібностей. А найважніше те, що того рода спосіб життя потягає за собою духовне зупожіння, коли не ставити перед себе дальній мети: змагу вгору. Коли жінка цілий час тільки тупцює від печі до стола /в дослівному і переносному значенні/, нарікаючи до того на свою гірку долю, то зона спростачує тоді ціле своє середовище, або в дисгармонії з ним тяжить долу, затречуючися сама як індивідуальність. Трохи об"ективно шкідливо поступає тоді, коли свої жіночі обоз"язки бачить, напр., у тому, щоб пораз ногими мишуканими ласочками ущелінню своїх найближчих, чи щоб все ногими щораз моднішими ляшками збагатити свою скриню, - і з подібному напрямі звортася всю свою увагу, енергію, працю і зацікавлення. Така однобічність спричинює порожнечу і плизкість, а вслід за тим навіть меншеварто сність, і на нішо не згадується тоді єдічні рівноправності. Обов"язки жінки в родинному і домашньому крузі мусуть бути хочби і в буденіні "творчі", суспільно-корисні, мусуть суттєво збагачувати життя, мусуть бути ведені так, щоб самі по собі надавали вартість і значення жінці, а крім цього, а міру можливости позволяли ії звернути свій вір в інший бік.

Крім практичної заправи до всіх природно жіночих занять, мусить жіноцтво використати і інші свої спроможності та здібності. На чергу приходить фахова підготова з різних ділянок суспільного життя.

У зв"язку з тим на перше місце рисується проблема вищої освіти. Чи і наскільки вона для жінок потрібна?

Відповідь мусить бути очевидно позитивна, тільки з одним

застереженням, — що буде направду поважно і річево трактована, і що не буде випливом поверхових, амбіціонерських аспірацій. Во сьому заломні треба стати на становищі, що не Конечно і не тільки жінка з вищою освітою має найбільшу вартість. Це тільки один із засобів до розвинення вищевартісного життя і то лише тоді, коли розумно підходити до тієї справи. І на жаль у нас часті випадки, що жінки "студіють" просто для "доброго враження" і тоді це тільки несобство, позерство та занимання місця іншим. Таке явище, як суспільно-шкідливе мусить бути у нас викорінене моральним натиском суспільної думки і відповідними заходженнями покликаних органів. А так, що вищі студії жіноцтва це явите додатне, тим більше, що надміру мозкової еліти та вищеваліфікованих сил у нас нема, а то й у чечому є поважні браки. Крім цього саме знання і вироблення інтелігенції, /окрема в загально освітніх, нестило-практичних галузях науки/, про що була загадка вище — має для жінки, як вихованці велике значення.

Коли ж іде загалом про вибір землі чи фахової спеціальності слід керуватися якнайбільше раціональними мотивами. Психотехнічні досліди вказують, що по деяких ділянок зв'язки своєї природи жінки найкраще надається і це треба мати на увазі, та очевидно не лише за шаблоном. У тих справах в загальному належить поступати згідно з психічним наставленням і вважанням, увідбненням та суспільною корисністю. Тому, хоч і не ставиться обмежень, треба окрему увагу звернути на найважніші ділянки, в яких найкраще і найкорисніше може проявитися жіноцтво і в тому напрямі повинно піти витколоціння сил. Віночі організації мають змогу безпосередньо організувати вишкіл, а в чечому можуть тільки вести відповідну пропаганду та складувати на різні можливості, а деяльно оплачувати та використовувати організаційно кваліфіковані сили на відповідних місцях.

Із найважніших ділянок суспільної праці та спеціалізації жінок передусім треба мати на увазі виховання в найширшому розумінні, тим більше, що не маємо достаточної кількості сил з вищими кваліфікаціями. Отже вишкіл вихованці, якнайкраще вироблення учительських сил, організування садків, дошкілля, захистів, виховання молоді, освітньо-виховна праця у світлицях — ось поле праці для жіноцтва в місті і на селі.

Другий важний відтинок з багатьма можливостями це господарська праця. Тут належить: піднесення практично-господарських земель серед загалу жіноцтва, організація різних господарських спеціалізаційних курсів, вироблення ремісничих кадрів та творення різних ремісничих варстатів, праця над піднесенням рільної, зокрема городничої кваліфікованості жінок, тісна співідповідь з господарськими установами і т.п.

Даліше на окрему увагу вислуговує Суспільна Оміка, в якій жінки при добрій організації праці бувають в осягах незрівняні і в тому напрямі у наші тіжкі часи повинні жінки вносити свою ініціативу і вклад, використовуючи існуючі організаційні можливості. Організація всікої допомоги бідним, кухні, доживлювання, придбання одягу, опіка над матерями, дітьми та хворими і т.п. — мають велике суспільне значення. З тим в'язеться і плянова праця для піднесення народного здоров'я в широких масах та санітарна поміч. Вишкіл кваліфікованих піклувальниць, санітарок, гігієністок, які могли б і в наступному закутку переводити відповідні курси та підносити рівень гігієнічних умовин серед найширшого загалу, по можності організація потрібної матеріальної допомоги для усунення таких браків — це ділянка, яка в нас дуже недомагає, а саме жіноцтво чомусь у тому напрямі не вказує майже ніякої активності, хоч крім лікарського світа в першій мірі до жінок це належить.

Не малої важк є і культурно-естетична сторінка життя, якої жінки, дарма, що тіжкі наші будні, не повинні занедбувати. Культ краси, племання рільної культури, зокрема пропаганда та примінення народного мистецтва, естетика щоденного життя та уміяhetження під тим оглядом своєго середовища випливає у величій мірі з лі-

ночої природи, але крім цього вимагає і організованого товчка у виді рефератів, гутірок, святочних імпрез, показів і курсів. Вкінці із найважніших ділянок праці жіноцтва слід ще підкреслити значення всякої помічної служби, зокрема технічно-бюрової, де мабуть теж мало сил вищо-кваліфікованих з доброю практикою.

На тих справах повинна в першу чергу зосередитися праця жіночих організацій і це повинно бути для загалу жіноцтва заразом найкращим, бо найкориснішим полем вияву поза дном і родиною.

Для здійснення своїх пляново-програмових назначень важне є посилення самої організованості.

В першу чергу конечністю являється створення сильного керівного ядра; потім, усталення та перестерігання окреслених устроєво-правних організаційних форм; далі, зорганізування і зироблення помічних організаційно-викільних сил /організаторок, інструкторок/, вкінці, умасовлення організації.

На цьому останньому, як на справі, яка залежить безпосередньо і виключно від самого таки жіноцтва, слід зупинитися довше.

В нашій сучасності замітна подекуди якесь байдужість і пасивність загалу громадянства до суспільних справ, а в усякому разі відчувається брак потрібного суспільного активізму. Та вже найзастійніше це серед жіноцтва. Можливо, що деяку долю грає тут і великий тепер тягар шодочних турбот, та все ж таки такий стан неоправданий, тим більше, що навіть жіноцтво, яке колись було активне, стоїть тепер остоною. Це явине може мати й глибші причини, тому сам організаційний центр мусить докласти старань, щоби заціківувати пасивних, належно поставити працю, усвідомити загал про громадянську відбічальність за теперішній стан і самим змістом праці дати притягаючу силу для загалу.

В першій мірі треба звернути увагу на інтелігентне жіноцтво, бо в нього мусить створитися провідний кадр організаторів і працівників серед ширших мас. По всіх установах, урядах, підприємствах і т.п. працює ціла маса ніби то съїдомих інтелігентних жінок та поза професійною пісцю, нічого іх не обходить. Ще більше кількість жінок ніяк не може вийти поза круг своїх харчевих карток, приділів і т.п. а вже напірше, коли хтось і таких турбот має небагато, та ніяк не може рішитися вийти поза коріні своєї теплої хати. Повести відповідну акцію, заглянути у кожну клітину, де живе і працює український елемент, стягнути та зорганізувати жіноцтво з різних середовищ та втягнути його в круг суспільних справ і потоєв - це жонечна річ, тим більше, що у великоміських відносинах мусимо таку силну противагу чужо-національних сил.

Дальше на чергу мусить прийти ремісниче і робітниче міське жіноцтво. Ці круги стоять найдальше від жіночої суспільності, часом майже аденаціоналізовані і сусід них праця настяжч. Передусім треба підібрати зручний шлях зближення, опісля відповідні способи втягнення їх у громадянську спільноту, та в першу чергу освілювати національно. Нацвичайно великим чинником, до певної міри зосередом, буде тут організація суспільної опіки, а в цілому конечність піднесення культурно-цивілізаційного рівня та старання про покращення життєситів умовин загалі.

Цей останній момент має велике значення і для настого села, тому і з відповідною програмою праці треба звернутися до нього. Праця серед селянського жіноцтва, часякі діяго консервативні структури - натрапляє на релігійну трухиності, але досвід виказує, що прогресисти перші леди, можна мати визначні успіхи.

У цілому засяну діяльність жіночих організацій треба думати не тільки про інтелігентські круги, але інтенсивніше займатися усім українським жіноцтвом. Схопити все, що засорює організаційними римами громадянського життя, що дати безплідно пропадати укритій люд-

ській енергії і гораз новими силами зести суспільну праце, які виступати і вишколювати міноцтво, інспінувати та надихати індивідуальне самовиховання та самовижміл жінок, зберігти чисту українську духовість та творити українське життя — це для нас нараз хвилі, я для лінічних організацій вихідне заложення до визначених програми праці.

ВИДАЧЕНЬ: Український Центральний Комітет
Краків, вул. Зелена 26.
Львів, вул. Паркова 10.

HERAUSGEGEBER: Ukrainischer Hauptausschuss
Krakau, Grunestrasse 26
Lemberg, Parkstrasse 10.